

2009-ben előadásink a következő témakörökben hangoztak el:

- 01.30.:** Ásványosztályok: Karbonátok, borátok (előadó: Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet)
- 02.27.:** Ásványosztályok: Szulfátok, kromátok, molibdátok, volframátok (előadó: Plásztán József)
- 03.27.:** Ásványosztályok: Foszfátok, arzenátok, vanadátok (előadó: Plásztán József)
- 04.24.:** Európa „ásványfővárosa”: Idar-Oberstein (előadó: Dobos Károly)
- 05.29.:** A kristályok gyógyító ereje (előadó: Kovács Kálmánné)
- 06.26.:** Gyöngyösesorszi ásványai (előadó: Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet)
- 09.25.:** Hozd el a nyári gyűjtésed néhány darabját! Hadd lássuk mi is! (Gyűjtési információk, ásványhatározás) – Klubfoglalkozás
- 10.30.:** Ásványosztályok: Szigetszilikátok (előadó: Nagy Ágoston)
- 11.27.:** Mikroásványok – fotóbemutató (előadó: Tuska József)

Sok meghívásunk volt kiállítás rendezésére, ásványokkal kapcsolatos foglalkozásokra művelődési házakhoz, iskolákhoz. Dezső Krisztina ásványokból készült ékszerek összeállítására tanította az érdeklődőket iskolásoktól a nyugdíjasokig. Fürtös György mikroásványokat mutatott be mikroszkóppal, valamint világító ásványokat is bemutatott. Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet előadásokat és tárlatvezetést tartott, valamint válaszolt a kérdésekre. Leggyakoribb kérdések:

- Hogyan és miből képződnek az ásványok?
- Hogyan kerülnek a kristályok a kőzetüregekbe?
- Milyen módon fosszilizálódnak az ásványok?
- Miért színesek az ásványok?

És tényleg várják a választ, sok mindent megjegyeznek. Tehát megéri odafigyelni az érdeklődőkre, elmondani a tényeket, mert ezzel is hozzájárulunk a természet megismertetéséhez.

Március 17. és 20. között Kismacson, a Közösségi Házban vettünk részt kiállítással a „Kinccseink” című rendezvényen. A rendezvényhez kapcsolódva Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet tartott előadást „A kvarccsalád” címmel, melyet a Napraforgó Waldorf Általános Iskola minden osztálya, a helyi óvodások és nyugdíjas klubok is megnézték, meghallgattak. A hallgatóság rendkívül aktívan reagált a látottakra, hallottakra. Kézbe vehető anyag is volt kiállítva, annak tanulmányozása igen sikeresnek bizonyult.

*Barit (Parádfüredő). A kristály mérete: 15 x 12 mm.
Gyűjtemény: Buri János. Fotó: Dobos Károly.*

Április 18-án Parádfüredőre látogatott el a kör, az ún. timsós külfejtéshez. Kalapáltuk a köveket és előkerültek jellemző ásványok: kvarc (jogarkvarc is), 4 példány barit, pirithintéses darabok, porszerű jarosit, mm-es crandallit gömböcök, fakőerc mm-es szemcsékben és néhány szép, szintén mm-es tetraéderek formájában. A gipszes lelőhelyen nem nagyon volt szerencsénk, mert olyan sáros volt a hely, hogy annyira ragadt, hogy nem lehetett eredményesen áskálni. A patakpart melletti réten piknikeztünk, és elmentünk a csevice-vizes kúthoz is, ott mindenki több literrel feltankolt, mielőtt hazaindulunk.

Annak érdekében, hogy a gyűjtőkirándulásokon a kör tagok tisztában legyenek az adott lelőhelyen található ásványokkal, a kirándulás előtt a felkeresendő hely geológiai, mineralógiai viszonyairól minden alkalommal Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet szokott tartani ismertető előadást.

Május közepétől június közepéig a gyermeknapokhoz kapcsolódó rendezvényeken való részvétel volt elsődleges tevékenységünk, kiállítások, előadások, ásvány-ékszer készítés formájában. Ezek a következő helyszíneken voltak:

05.16.: Debrecen, Paci iskola.

05.30.: Debrecen, Jubileumi játszótér.

06.06.: Hortobágy, ahol a Hortobágyi és a Püspökladányi Nagycsaládosok Egyesülete által szervezett Regionális Nagycsaládos Találkozón vettünk részt.

06.13.: Debrecen, Vezér utcai sport-játszótér.

Június 19-20-án ismét meghívásunk volt a Kismacsi Közösségi Házba, a „Szent Iván-éji varázslatok” rendezvényre, majd július 4-én Debrecenbe, a Szent László plébániára.

A gyűjtögetést sem hanyagoltuk. Június 27-én ismét buszra ültünk, az úti cél Gyöngyösoroszi-Károlytáró volt. Először az alsó hurokút melletti hányókat kerestük fel, majd a felső hurokúthoz közeli, már rekultivált hányón kutakodtunk. Elég sok zónás, kalcedonos-ametisztos, vaskos példány került elő. Néhány jóképű achát is horogra akadt. Szép ametisztből mindössze 3 darab bukkant elő, melyeknél a kristályok elérték az 1,5–2 cm-t, a leletek többségénél a kristályok nagysága csak 1–3 mm-es volt. Pár citrines darab is előjött, szintén apró kristályokkal. Az alsó hurokútnál viszont gyönyörű szfalerites példányokat is találtak néhányan. A felső hányónál is sok szfalerites darabra bukkantunk, de eléggé „leharcolt” állapotúak voltak. Pirit is került elő, de szintén mállott felülettel. A goethit mindenütt ott volt. Kalcitos darabokra is ráletek néhányan, elsősorban vaskos formában. Szép volt az idő, cipeltük a köveket, nagyon jó hangulatú volt a társaság. Dezső Krisztina nadrágja sem szakadt el. Szóval remek volt. Visszafelé megnéztük Radics József ásványait is.

Gyöngyösoroszi-Károlytáró, az alsó hurokút mellett gyűjtögetünk. Fotó: Czinege Edit.

Július 11-én nyílt meg az immár hagyományos nagy kiállításunk a Debreceni Kultúrpark Állat- és Növénykertjének Afrika röpdéjében, Nagy Sándor Tibornak, a Kultúrpark ügyvezetőjének meghívására. Nyáron a madarak a szabadtéri röpdében vannak, téli szállásuk szolgál kiállítóhelyként. A kiállítás augusztus 23-ig volt megtekinthető. A helyszín azért nagyon előnyös, mert az intézménybe rendkívül sokan, családok, sportcsapatok, táborozók, nyaralóvendégek, alkalmi Debrecenbe látogatók stb. jönnek el, és az állat-és növényvilág megismerése mellett találkozhatnak a ter-

mészet harmadik összetevőjével, a kőzetek és ásványok világával. A kőzeteket úgy állítottuk ki, hogy nem voltak tárlóba téve, meg lehetett fogni, közelebbről megvizsgálni. Hétféteken a kör tagjai az érdeklődők részére felvilágosító előadásokat tartottak, ezzel is szolgálva a földtani ismeretek terjesztésének nemes feladatát. A lehetőséget köszönjük a Kultúrpark vezetőségének.

Zónásan színezett ametiszt (Gyöngyösoroszi-Károlytáró). Mérete: 12 x 8 cm. Gyűjtemény és fotó: Tuska József.

Következő meghívásunk szeptember 19-én a debreceni Körtefa utcai óvodába szólt, az óvoda 1 éves működésének tiszteletére tartott rendezvényre. Nagyon kedves kis ünnepség volt. A Körtefa utcára való tekintettel az óvoda udvarán elültettek egy körtefát, a körtefa előtt állt Süsü, a sárkány, „akit” a Virágkarneválra készítettek, és erre az alkalomra átadták az óvodának. Az ünnepség fényét emelték a körtéből készült nyálánságok is.

Mivel a gyűjtőkalapács nem bír sokáig nyugton maradni, ismét munkába kellett állítani. El is mentünk szeptember 26-án Fonybá, hogy tovább gyarapíthassuk fosszilizálódott „növénygyűjteményünket”. Hát...! Elég siralmas dolgot tapasztaltunk. A környékeliek telehordták mindenféle szeméttel a kőfejtőt, a rossz ágsodronytól a bűzlő állati maradványokig. A bátrabbak mégis hozzáláttak a keresgéléshez a szeméthegeyektől legtávolabbi részeken, a többiek az út mellett, illetve kicsit feljebb próbáltak leletekhez jutni. De végül is a társaság megfutamodott. Nem is volt gazdag a zsákmány, bár senkinek sem kellett üres kézzel távoznia. Kisebb-nagyobb kovásodott ágak, fatörzsdarabok, néhány opálosodott példány került a gyűjtőalkalmatosságokba. Több darabon volt kalcedonos, kvarcos felületi borítás, esetenként goethites, hematitos színeződéssel. A kvarc csak mm-es nagyságot ért el. Találni lehetett karneolos darabokat is. A területen ősemberi tevékenység nyomait is felfedezték már, ezért örömteli, de nem meglepő volt, hogy három megmunkált marokkő is „terítékre került”, igaz az egyik félbetörve, de kettő egészen ép állapotban. Tekintettel a megfutamodásra, bár oda nem készültünk, de visszafelé felmentünk Erdőhorvátiba a Tetőcske-dombra, ahol mindig akad valami szép, érdekes rajzolatú, sok színben pompázó jáspis-kalcedon-opál-kvarc gyönyörűség. Természetesen most sem csalódtunk, és így meg volt a hab a tortán. Tolcsván persze megint feltöltöttünk hegyaljai borokkal, magunkhoz véve így a hegyek lelkét.

Október 23-ára Gyöngyösorosziba és Gyöngyössolymosra szerveztünk utat. A hajnali induláskor vigasztalanul esett az eső, de ez senkit sem riasztott el, megtelt a busz. Mikor rákanyarodtunk a 3-as főútra, már alig csepergett, Gyöngyösnél pedig el is állt az égi áldás. Először Gyöngyösorszinál a Száraz-patak környékére mentünk. Hát olyan cuppogó sárban bukácsoltunk, hogy alig bírtunk haladni. Kárpótláskén viszont a lelőhelyeken szépen lemosott ásványok vártak. Jáspisok, kalcedonok achátos rajzolatúak, sok hematitos, goethites, mangánoxidos festődéssel. Kerültek elő pompás, tiszta hegyikristályos darabok és halványlila ametisztes darabok is. Szép álalakokra is bukkan-

tunk kalcit és sziderit után. Több kvarcos darabnál fenn-nőtt szfalerit és wurtzit is megjelent. Néhány olyan hegyikristályos példány is előkerült, melyeknél a wurtzit benn-nőtt kristályként fordul elő, belenőve a hegyikristályba. Gyöngyösorosziban a kör meglátogatta Nagy Károly gyűjteményét.

Kovásodott faág hematittól színezett kvarccal (Fony). Mérete: 11 x 3 cm. Gyűjtemény és fotó: Buri Krisztián.

Gyöngyössolymoson a Cser-kői andezit-kőfejtőt látogattuk meg. Itt elsősorban opálféléket lehet találni, hematittól, goethittől, nontronittól színezett vörös, sárga és zöld színekben. Néhány példányon hialit és a repedésekben kalcedon is megjelenik. Pár kalcitos darab is előkerült, ami ott ritka. Csodás látvány, hogy a fejtett hegyoldalakon több tíz m²-es részeket borít vörös, földes hematit. Az andeziten sokfelé lelhető fel szép Mn-dendrit. Az andezitet is több helyen vöröses-lilásra színezi a hematit. Remek volt ez a gyűjtőkirándulás a sár ellenére. A visszaúton a szomjazók nagyot söröztek egy presszóban, és a jégkrém is szépen fogyott. Hazafelé igen sok prédát leső egerészölyvet láttunk az út menti oszlopokon ülve. Örültünk, hogy ilyen szép számmal képviselik fajukat hazánkban.

A gyöngyössolymosi kőfejtőben. Fotó: Czinege Edit.

*Opál (Gyöngyössolymos). Mérete: 15 x 10 cm.
Gyűjtemény és fotó: Tuska József.*

*Opál (Gyöngyössolymos). Mérete: 8 x 4 cm. Gyűjtemény:
Németh Kornél. Fotó: Buri Krisztián.*

November 6-án a „Varázskuckó Debrecen” Természettudományos Játszóház Alapítvány rendezvényén „Egy ásványbarát sétája Debrecen belvárosában” címmel Dobos Károly tartott előadást. Az előadás témája a Debrecen belvárosában fellelhető, az épületekbe beépített kőzet és ásványfélések bemutatása volt. Ez alkalommal Buri János 2 db mini ásványgyűjteményt (35 db-os) ajándékozott a Varázskuckónak, amit vetélkedők díjazására ajánlott fel.

November 7-én aztán ismét felhúztuk a gyűjtőcipőt, és elmentünk Recskre, a Csákány-kőn működő andezit-kőfejtőbe. A recski tábor-múzeum már zárva volt, így azt nem tudtuk megnézni. Az idő kellemes volt, szépen sütött a nap, nem volt hideg. Gyűjtött anyag: sziderit, kalcit, aragonit, tridimit, mindegyik pár mm-es kristályok formájában. Bevonatként goethit is megtalálható. Találtunk még..., na nem ásványokat, hanem finom, dércsípte kőként. Még zacskóba is szedtünk, olyan pompás volt.

Az év utolsó mozzanata volt részvételünk a Magyarhoni Földtani Társulati Alföldi Területi Csoport és az MTA Debreceni Akadémiai Bizottság Környezetföldtani és Paleoökológiai Munkabizottsága által rendezett egész napos előadóülésen, ahol meghívott előadóként Faragóné Zilahi-Sebess Erzsébet „Amatőr ásványgyűjtés, a debreceni Szőnyi Pál Ásványbarát Kör tevékenysége” címmel tartott előadást. Az ülés idején Faragóné mini kiállításon csiszolatlan és csiszolt drágaköveket és ékköveket mutatott be.

Eseményekben gazdag év volt a kör számára 2009. Tevékenységünk ismereteink gyarapítását és az ismeretterjesztés fontos folyamatát öleli fel, ami továbbra is célja körünk munkáinknak.

Felhasznált irodalom

- Balázs E. & Szakáll S. (1991): *Magyarországi ásványritkaságok*. Képzőművészeti Kiadó, Budapest.
- Medenbach, O. & Sussieck-Fornefeld, C. (1995): *Ásványok*. Természetkalauz sorozat. Magyar Könyvklub, Budapest.
- Pellant, C. (1993): *Kőzetek és ásványok*. Határozó Kézikönyvek sorozat. Panem kft. és Grafo kft., Budapest.
- Szakáll S. & Gatter I. (1993): *Magyarországi ásványfajok*. Fair System kft., Miskolc.

2010.11.30.